

Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Oroszlán Anikó

"Floute me, Ile floute thee; it is my profession"
Early Modern Improvisation as Resistance
(A kora modern improvizáció mint ellenállás)

AZ ÉRTEKEZÉS MAGYAR NYELVŰ TÉZISEI

Témavezetők:

Dr. Kiss Attila

Dr. Sávai-Matuska Ágnes

Szeged

2013

A disszertáció témája és célkitűzései

A disszertáció az angol kora modern komikus színész improvizációs technikáit vizsgálja kultúrtörténeti, színháztörténeti és performancia-elméleti szempontból. A témaválasztást elősegítette az a meglátás, miszerint a „komédiások” társadalmi és színházi viselkedését mindig is különféle előítéletek mentén értelmezték, ezért a dolgozat egyik célja, hogy ezt a többféle értelmezési keretre is jellemző negatív megítélést feltérképezze és elemezze.

A kora modern kori komikus színjátszást olyan társadalmi gyakorlatként szándékozom bemutatni, ami a fennálló ideológiai és hatalmi struktúrákkal való szembenállást példázza. Értelmezésem szerint a komikus színjátszás mindig egy „rendszer” ellen irányul, legyen az a hivatásos színház, a szerzői autoritás, a művészi dekorum vagy a helyes, illemtudó, „civilizált” társas viselkedés. A dolgozat címében is jelölt „improvizáció” tehát nem csupán rögtönzést jelent, hanem – tágabb értelemben – egy olyan kreatív attitűdöt, aminek a segítségével a játész (a performer), az adott társadalmi kötöttségeket és szabályokat értelmezve és adoptálva kijátszhatja azokat.

Ennek megfelelően a dolgozatban nem csupán színház- és performancia-elméleteket alkalmazok, hanem használom a társadalomtudományoknak azokat a meglátásait is, amelyek a mindennapi cselekvést, a kreativitást és a hétköznapi gyakorlatot állítják fókuszba. Pierre Bourdieu (1977) szabályozott improvizációnak (*regulated improvisation*) nevezi azokat az egyéni és kollektív cselekvési formákat, amelyekkel a cselekvők az objektív társadalmi struktúrákhoz alkalmazkodnak. Michel de Certeau (1988) cselekvéselmélete pedig leírja azokat a taktikákat és stratégiákat, amelyek alkalmazásával az egyén kreatív módon ellenáll a hatalmi viszonyoknak.

Bourdieu és de Certeau fogalmai összevethetők a performancia fogalmával, amit Richard Schechner (2002) „visszaadott/felújított viselkedésként” (*restored behaviour*) határoz meg. Ezekkel a szociológiai és performancia-elméleti megközelítésekkel pedig újragondolható a komikus színész munkája/művészete, ami mindezidáig leginkább dokumentarista színháztörténeti szempontból kapott figyelmet. Tágabb kontextusban mindez – véleményem szerint – azért is lényeges, mert így felszámolható a színháztudományban az „esztéticizmus humanista ideológiájának privilégiumához való hagyományos ragaszkodás, és az ezzel járó, folyton jelen lévő elmélet/gyakorlat (sőt, elme/test) kettéválasztása” (Dolan 2001, 66).

A céloom tehát, hogy a dolgozatban az improvizációt olyan konstruktív cselekvésként mutassam be, ami kreatív módon forgatja fel és alkalmazza a társadalmi szabályszerűségeket. Ennek a performanciának a tartalma nem írható pontosan körül, hiszen a referenciapontja mindig az adott struktúra, azaz azok a társadalmi körülmények, amik a cselekvést életre hívják. A komikus ágens magatartása szerepjátéknak tekinthető abból a szempontból, hogy mindig úgy csinál, mintha alkalmazkodna a rendszerhez, de közben az ellenkezőjét teszi. Ennek remek példája, hogy a reneszánsz komikusok összetett identitásának inherens része a szolga, udvari bolond, alattvaló „én”, amit arra használnak fel, hogy kifejezzék a hatalommal kapcsolatos kritikus véleményüket. (A dolgozatban szereplő példáim Richard Tarlton udvari jestjei és William Kemp *Nine Daies Wonder* című pamfletjéhez írt ajánlása.) Ennek tanúi nézők, akik a kollektív „előadásban” a komédiás cinkosává válnak, valamint el tudják sajátítani azokat az improvizációs technikákat, amivel a saját boldogulásokat elősegíthetik.

A disszertáció felépítése

A disszertáció első részében (*2. fejezet*) azokat az elméleti megközelítéseket mutatom be, amelyekkel a színész munkáját általában vizsgálni szokták. A dokumentarista színháztörténet hagyományosan a drámaszöveg és a hivatásos színház vonatkozásában értelmezi a komikus színjátszást, és kevéssé tér ki a nem színházi jelenlétre és szereplésre. Azok az interdiszciplináris értelmezései keretek azonban, amelyek teret engednek a társadalomtudományi, kultúrtörténeti és pszichológiai perspektívának is, lehetővé tették azt, hogy a színész művészetének ideológiai és politikai vonatkozásait is figyelembe vegyük. A performanciakutatás fontos hozadéka számomra az, hogy nemcsak a játszókra, hanem a nézőkre is performerként tekint, az érvelésben fontos szempont ugyanis, hogy a performanszt minden résztvevőt bevonó társadalmi cselekvésnek tartom. Ugyanebben a fejezetben kitérek a teatralitás fogalmára is, amit a kora modern színházat tárgyaló diskurzus gyakran alkalmaz színházi(as) jelenségek és jelenlétek leírására.

A *3. fejezetben* a kora modern komikus színész korabeli értelmezését és fogadtatását mutatom be reneszánsz szövegek és ikonografikus források segítségével. Állításom szerint a komédiás vagy kiszorul a színházat tárgyaló akadémikus beszédmódból, vagy csak marginálisan, például a népszerűsége révén említik meg. A reneszánsz retorikaelmélet, az udvari viselkedést taglaló illemtankönyvek vagy az emberi méltóságot bemutató filozófiai traktátusok csak a tragikus színésszel hozhatóak összefüggésbe.

A *4. fejezet* a komikus színjátszás alapos elemzését, leírását adja. A színészi identitás meghatározásához Lesley Wade Soule terminusát, a *personát* használom, ami a konkrét színházi helyzeten (szerepen) túli performatív jelenléttel azonos. A komédiást ugyanis mindig szerepben lévőnek értelmezzük, azaz esetében nagyon nehezen választható szét a civil

és a színjátszó én. Ez a folytonos szerepjátszás pedig összevethető a performanciaelméletek elképzelésével, miszerint a hétköznapi élet teátrális helyzetek és cselekedetek sora. Ebben a fejezetben – Bourdieu-ra és de Certeau-ra hivatkozva – megkíséreltem az improvizáció terminusával leírni azt a színészre és nézőre egyaránt jellemző kreatív viselkedésformát, ami a hatalmi struktúrákkal való szembeszegülést reprezentálja.

Végül az 5. fejezetben kora modern szövegek segítségével hozok (színházi) példákat a fentiekre. A három legismertebb korabeli mulattató, Richard Tarlton, William Kemp és Robert Armin komplex komikus identitását írásaik elemzésén keresztül mutatom be. A *Tarlton's Jestes*ben (1613) – amit a kulturális emlékezet megnyilvánulásaként olvasok (Assmann 1999) – Tarlton az udvari, a városbeli és a vidéki szokásokat, emberi hibákat gúnyolja ki oly módon, hogy eközben ő sem marad mentes ezektől. A *Nine Daies Wonder* című pamfletben (1600) Will Kemp a „hazug balladagyártók” ellen kampányol, akik rossz híret keltették, miközben kilenc napos morris tánca (ami a vándorlás, csavargás szinonímája is) a kívülállóságot és az ellenállást (*resistance*) jelképezi. Robert Armin ars poetikája a *Quips Upon Questions*ben (1600) pedig az, hogy a nézőt meg kell tanítani kigúnyolni, kiforgatni („floute”, „iest”) az adott helyzetet és körülményeket.

Eredmények

A disszertáció lényeges eredményének tekintem, hogy azt a hagyományosan életrajz- és szerep/dramaturgiaközpontú megközelítést, ami a színészek körül kialakult színháztudományos diskurzust jellemezi, a performanciaelméletek segítségével és az improvizáció fogalmának tág értelmezésével sikerült árnyaltabbá tenni. Ez nem csak a kora modern kontextust érintően lehet fontos, hiszen például a kortárs színházi jelenségeket tárgyaló elméletek is mellőzik a komikus színész performanciájának alapos elemzését. A performanciakutatás

színháztörénettel/-tudománnyal való összekapcsolása egyrészt segíthet áthidalni a két diszciplina közötti rivalizálást, másrészt alaposabb betekintést biztosít a színész munkájának ideológiai és politikai aspektusaiba.

A komédiás korabeli megítélését átható előítéletek feltárása (3. fejezet) is elemzése is hasznos, hiszen úgy vélem, ezek a prekoncepciók a mai napig fennállnak, és akadályozzák a komikus performancia beható, alapos elemzését. Az, hogy az improvizációt nem csak a bohóckodással, a szabályszegéssel, a lázadással és a felkészületlenséggel azonosítjuk, segíthet abban, hogy a komikus jelenléte tartalmas, művészi-esztétikai értékkel bír, de a hétköznapi viselkedéstől nem idegen, hanem közérthető és hasznos művészeti tevékenységnek tekintsük.

A színháztudomány reneszánsz színházzal foglalkozó része a mai napig adós a „komikus stílus” elemzésével. Míg a tragédiaszínészek színjátszási módszereit részletesen tárgyalták olyan szerzők, mint Joseph (1951), Gurr (1966), Rosenberg (1968), Brown (1968) és Royce (2009), a „komédiázást” csupán a szórakoztatással azonosították. Az improvizáció elemzése talán ennek a kutatásnak a sikerességéhez is hozzájárulhat.

A komikus színész összetett identitásának több szempontú elemzése is lényeges eredményeket hozhat. Míg a színháztudomány – főként a realista színészetet alapul véve – a szerep és a „hétköznapi” én viszonyát nézi, és a karakterrel való azonosulás mértékét vizsgálja, a performanciaelméletek a társadalmi szerepeket tartják szem előtt, és nem foglalkoznak a színjátszással. A komikus színész véleményem szerint mindkét kontextusban vizsgálható, sőt, az identitásához jelentősen hozzájárul a mítoszképzés, a pletykák, legendák, anekdoták és a kulturális emlékezet (Assmann 1999).

Az általam elemzett kora modern szövegeket tudomásom szerint eddig leginkább történeti-életrajzi vonatkozásban (Wiles 1987) és a szerzőséget vizsgálva (Johnson 2003) elemezték. (A *Tarltón's Jest*snek és a

*Quips Upon Questions*nek nincs átfogó értelmezése, inkább textuális referenciaként használják őket.) A performancia-szempontrú olvasat viszont hozzájárulhat a komikus performerek színészként való elfogadtatásához, valamint ahhoz, hogy a korszakot ne csak a drámairodalma vonatkozásában tartsuk (színházi szempontból) relevánsnak és kanonikusnak, hanem a nem kőszínházi „előadásokat” is színházi jelenségként, kritikusan értelmezzük.

Végül pedig a performancia és improvizáció társadalmi cselekvésként való értelmezése segíthet megérteni annak az okait, hogy miért tekinthető idejétmúlnak, kiüresedettnek és haszontalannak a színpadot és a nézőteret hermetikusan elválasztó, társadalmi kontextusból kiragadott módon esztétizáló kőszínházi működés. Az újabb színházi törekvések (fórumszínház, színház az oktatásban, kreatív közösségi játékok) ugyanis – felszámolva a játszókat és a közönséget elválasztó határvonalat – a színészt moderátorként „használva” a nézőnek szánják a főszerepet azért, hogy (kortárs művészet eszközök segítségével) kialakítsák/aktiválják azokat a kreatív készségeit, amik a világ megértéséhez, értelmezéséhez szükségesek.

Felhasznált irodalom

- A Shakespeare Jestbook, Robert Armin's Foole upon Foole (1600): A Critical, Old-spelling edition.* Edited by H. S. Lippincott. Elizabethan Studies 20. Salzburg: Institut für Englische Sprache und Literatur, Universität Salzburg.
- Accetto, Torquato. 2004. "A tisztes színlelésről." Translated by Éva Vígh. In *Az udvari élet művészete Itáliában*, edited by Éva Vígh, 355-80. Budapest: Balassi Kiadó.
- Assmann, Jan. 1999. *A kulturális emlékezet*. Translated by Zoltán Hidas. Budapest: Atlantisz.
- Astington, John H. 2011. "Will Sommers' Suit: Illustration of Early Modern Performance." *Popular Entertainment Studies*, Vol. 2, Issue 1: 69-78.
- Auslander, Philip. 1997. *From Acting to Performance. Essays in Modernism and Postmodernism*. London and New York: Routledge.
- Bakhtin, Mikhail. 1984. *Rabelais and His World*. Translated by Hélène Iswolsky. Bloomington: Indiana University Press.
- Barba, Eugenio. 2001. *A papírkenu. Bevezetés a színházi antropológiába*. Translated by Gabriella Andó and Katalin Demcsák. Budapest: Kijárat Kiadó.
- Barish, Jonas. 1981. *The Antitheatrical Prejudice*. Berkley, Los Angeles, London: The University of Chicago Press.

- Baskervill, C. R. 1965. *The Elizabethan Jig*. New York: Dover Publications, Inc.
- Ben Jonson: Selected Masques*. 1970. Edited by Stephen Orgel. New Haven and London: Yale University Press.
- Ben Jonson's Plays and Masques*. 2001. Selected and edited by Richard Harp. New York and London: W. W. Norton and Company.
- Bennett, Susan. 2008. "Universal Experience: The City as Tourist Stage." In *The Cambridge Companion to Performance Studies*, edited by Tracy C. Davis, 76-91. Cambridge: Cambridge University Press.
- Berger, Harry Jr. 2002. "Spezzatura and the Absence of Grace." In *Baldesar Castiglione: The Book of the Courtier*, edited by Daniel Javitch, 295-307. New York, London: Norton and Company.
- Berns, Ute. 2010. Solo Performances – An Introduction to *Solo Performances. Staging the Early Modern Self in England*, edited by Ute Berns, 11-33, New York and Amsterdam: Rodopi.
- Berry, Herbert. 2004. "Greene, Thomas (bap. 1573, d. 1612)." *Oxford Dictionary of National Biography*. Online edn. Oxford University Press. Accessed 25 July, 2013. <http://dx.doi.org/10.1093/ref:odnb/67760>.
- Bertinetto, Alessandro. 2012. "Performing the Unexpected Improvisation and Artistic Creativity." *Revista Internacional de Filosofía* No. 57: 117-135. Accessed 13 September, 2013. <http://revistas.um.es/daimon/article/viewFile/153621/142681>.
- Bourdieu, Pierre. (1972) 1995. *Outline of a Theory of Practice*. Translated by Richard Nice. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bradbrook, Muriel C. 1962. *The Rise of the Common Player. A Study of Actor and Society in Shakespeare's England*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bratton, Jacky. 2003. *New Readings in Theatre History*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brecht, Bertolt. 1997. "Über Experimentelles Theater". In *Werke. Sechster Band. Schriften*, 403-421. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag.
- Bristol, Michael D. 1985. *Carnival and Theater. Plebeian Culture and Structure of Authority in Renaissance England*. New York: Methuen.
- Brome, Richard. (1640) 2002. *The Antipodes*. Globe Quarto's Edition, edited by David Scott Kastan and Richard Proudfoot. London: Nick Hern Books.
- Brown, John Russell. 1968. "On the Acting of Shakespeare's Plays." In *The Seventeenth-Century Stage. A Collection of Critical Essays*, edited by G. E. Bentley, 41-54. Chicago, London: The University of Chicago Press.
- Buckley, Matthew. 2009. "Eloquent Action: Body and Meaning in Early Commedia dell' arte." *Theatre Survey* 50:2: 251-315.
- Bulman, James C. (1996) 2005. "Introduction: Shakespeare and Performance Theory." In *Shakespeare, Theory and Performance*, edited by James C. Bulman, 1-12. London, New York: Routledge.
- Burke, Peter. 1991. "The Language of Gesture in Early Modern Italy." In *A Cultural History of Gesture: From Antiquity to the Present Day*, edited by Jan Bremer and Herman Roodenburg, 71-83. Cambridge: Polity Press.
- Burke, Peter. 1997. *Varieties of Cultural History*. Ithaca, New York: Cornell University Press.
- Burke, Peter. 2001. *Eyewitnessing. The Uses of Images as Historical Evidence*. London: Reaktion Books.

- Burns, Elizabeth. 1972. *Theatricality: A Study of Convention in the Theatre and in Social Life*. London: Longman.
- Butler, Martin. 2004a. "Armin, Robert (1563-1615)." *Oxford Dictionary of National Biography*. Online edn. Oxford University Press. Accessed 25 July, 2013. doi:10.1093/ref:odnb/647.
- Butler, Martin. 2004b. "Kemp, William (d. in or after 1610?)." *Oxford Dictionary of National Biography*. Online edn. Oxford University Press. Accessed 25 July, 2013. doi:10.1093/ref:odnb/15334.
- Carlson, Marvin. 2004. *Performance. A Critical Introduction*. London and New York: Routledge.
- Cassirer, Ernst, P. O. Kristeller, and John Herman Randall, eds. 1948. *The Renaissance Philosophy of Man*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Castagno, Paul C. 2004. *The Early Commedia dell'Arte, 1550-1621. The Mannerist Context*. New York, Bern, Berlin, Frankfurt am Main, Paris, Wien: Peter Lang.
- Castiglione, Baldesar. (1561) 2002. *The Book of the Courtier*. Edited by Daniel Javitch. New York, London: Norton and Company.
- Collier, J. Payne. 1841. *Memoirs of Edward Alleyn, Founder of Dulwich College: Including Some New Particulars Respecting Shakespeare, Ben Jonson, Massinger, Marston, Dekker &c.* London: Printed for the Shakespeare Society.
- Conquergood, Dwight. 1991. "Rethinking Ethnography: Towards a Critical Cultural Politics." *Communication Monographs* Volume 58: 179-94.
- Conquergood, Dwight. 2002. "Performance Studies. Interventions and Radical Research." *The Drama Review* 40/2: 142-56.
- Court Masques: Jacobean and Caroline Entertainments*. 1995. Edited by David Lindley. Oxford and New York: Oxford University Press.
- Craig, Edward Gordon. (1907) 1957. *On the Art of the Theatre*. London – Melbourne – Toronto: Heinemann.
- Davis, Tracy C. 2003. "Theatricality and Civil Society." In *Theatricality*, edited by Tracy C. Davis and Thomas Postlewait, 127-56, Cambridge: Cambridge University Press.
- Day, John. (1607) 1995. *The Travels of the Three English Brothers*. In *Three Renaissance Travel Plays*, edited by Anthony Parr. Manchester: Manchester University Press.
- De Certeau, Michel. [1984] 1988. *The Practice of Everyday Life*. Translated by Steven Rendall. Berkley – Los Angeles – London: The University of California Press.
- De Marinis, Marco. 1999. "Történelem és történetírás." Translated by Kinga Dávid and Katalin Demcsák. In *Színház-szemiotika. Az angol és olasz reneszánsz dráma és színház ikonográfiája és szemiotikája. Ikonográfia és műértelmezés 8*, edited by Katalin Demcsák and Attila Atilla Kiss, 45-87, Szeged: JATEPress.
- Demcsák, Katalin. 2011. *Komédia, arte, világ. A commedia dell'arte színházelmélete Giovan Battista Andreini műveiben*. Budapest: Kijárat.
- Diamond, Elin. 1996. *Introduction to Performance and Cultural Politics*, edited by Elin Diamond, 1-12. London and New York: Routledge.

- Diderot, Denis. (1830) 1883. *The Paradox of Acting*. Translated by Walter Herries Pollock. London: Chatto and Windus.
- Dobranski, Stephen B. 2008. "The Birth of the Author: The Origins of Early Modern Printed Authority." In *Authority Matters: Rethinking the Theory and Practice of Authorship*, edited by Stephen Donovan, Danuta Fjellestad and Rolf Lundén, 23-45. Amsterdam – New York: Rodopi.
- Dolan, Jill. 2001. *Geographies of Learning. Theory and Practice, Activism and Performance*. Middleton, Connecticut: Wesleyan University Press.
- Duncan-Jones, Katherine. 2010. "Shakespeare's Dancing Fool. Did William Kemp Live On as 'Lady Hudson's Man'?" *TLS*, August 11, 2010. Accessed August 31, 2010.
http://entertainment.timesonline.co.uk/tol/arts_and_entertainment/the_tls/article7165157.ece.
- Dutton, Richard. 1996. *Ben Jonson: Authority, Criticism*. Houndmills-Basingstoke-Hampshire-London: Macmillan.
- Edgar, Andrew and Peter Sedgwick, eds. 2011. *Key Concepts in Cultural Theory*. London and New York: Routledge.
- Elam, Keir. 1980. *The Semiotics of Theatre and Drama*. London, New York: Methuen.
- Elias, Norbert. (1939) 1987. *A civilizáció folyamata. Szociogenetikus és pszichogenetikus vizsgálódások* (The Civilising Process: Sociogenetic and Psychogenetic Investigations.). Translated by Gábor Berényi. Budapest: Gondolat.
- Erasmus. (1531) 1876. *In Praise of Folly, Illustrated with many curious Cuts, Designed, Drawn, and Etched by HANS HOLBEIN, with Portrait, Life of Erasmus, and his Epistle addressed to Sir Thomas Moore*. Translated by White Kennett. London: Reeves and Turner 196, Strand, W. C.
- Erne, Lucas. 2003. *Shakespeare as a Literary Dramatist*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fischer-Lichte, Erika. 1989. "Theatre and the Civilizing Process. An Approach to the History of Acting." In *Interpreting the Theatrical Pasts. Essays in the Historiography of Performance*, edited by Thomas Postlewait and Bruce A. McConackie, 19-36. Iowa City: University of Iowa Press.
- Fischer-Lichte, Erika. 2001. *A dráma története*. Translated by Gabriella Kiss. Budapest: Jelenkor.
- Fogarasi, György. 2010. "Performativitás/teatralitás." *Apertúra* 2010 Fall. Accessed 14 June, 2012. <http://apertura.hu/2010/osz/fogarasi>.
- Fools and Jesters: With a Reprint of Robert Armin's Nest of Ninnies*. (1608) 1842. Edited by John Payne Collier. London: Printed for the Shakespeare Society.
- Fox, Adam. 2000. *Oral and Literate Culture in England, 1500-1700*. Oxford: Clarendon Press.
- Gamini, Salgado. 1992. *The Elizabethan Underworld*. London: Sutton Publishing Ltd.
- Gent, Lucy, and Nigel Llewellyn. 1995. Introduction to *Renaissance Bodies. The Human Figure in English Culture, c. 1540-1660*, edited by Lucy Gent and Nigel Llewellyn, 1-10. Trowbridge, Wilshire: Reaktion Books.
- Graf, Fritz. 1991. "Gestures and Conventions. The Gestures of Roman Actors and Orators." In *A Cultural History of Gesture: From Antiquity to the Present*

- Day*, edited by Jan Bremer and Herman Roodenburg, 36-58. Cambridge: Polity Press.
- Gras, Henk. 1993. *Studies in Elizabethan Audience Response to the Theatre. Part 1: How Easy is a Bush Suppos's a Bear? Actor and Character in the Elizabethan Viewer's Mind*. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, New York, Paris, Wien: Peter Lang.
- Graves, Thorton S. 1922. "Some Aspects of Extemporal Acting." *Studies in Philology* Vol. 19, No. 4: 429-56.
- Greenblatt, Stephen. 1980. *Renaissance Self-Fashioning. From More to Shakespeare*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Greenblatt, Stephen. 1996. "A társadalmi energia áramlása." Translated by Péter Bocsor. In *Testes könyv I*, edited by Attila Atilla Kiss, Sándor Kovács S. K., Ferenc Odorics, 355-72. Szeged: ICTUS és JATE.
- Gurr, Andrew. (1987) 2004. *Playgoing in Shakespeare's London*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gurr, Andrew. 1966. "Elizabethan Action." *Studies in Philology* 63/2: 144-56.
- Gurr, Andrew. 1980. *The Shakespearean Stage, 1574-1642*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gurr, Andrew. 1993. "Shakespeare and the Actors of the Commedia dell'Arte." In *Studies in the Commedia dell'Arte*, edited by David J. George, Christopher J. Gossip, 1-47. Cardiff: University of Wales Press.
- Halasz, Alexandra. 1995. "'So Beloved that Men Use His Picture for Their Signs': Richard Tarlton and the Uses of Sixteenth Century Celebrity." *Shakespeare Studies* 23: 19-38.
- Halliwell, J. O. 1844. Introduction to *Tarlton's Jests and News Out of Purgatory: With Notes and Some Accounts of the Life of Tarlton*. (1613) 1844, edited by J. O. Halliwell, vii-xlvii. London: Printed for the Shakespeare Society.
- Hattaway, Michael. 1982. *Elizabethan Popular Theatre: Plays in Performance*. London, Boston, Melbourne, Henlev: Routledge and Kegan Paul.
- Henke, Robert. 1996. "Orality and Literacy in the Commedia dell'Arte and the Shakespearean Clown." *Oral Tradition* 11/2: 222-48.
- Henke, Robert. 2002. *Performance and Literature in the Commedia Dell' Arte*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Heywood, Thomas. (1612) 1841. *An Apology for Actors*. London: The Shakespeare Society.
- Highmore, Ben. 2002. *Everyday Life and Cultural Theory. An Introduction*. London – New York: Routledge.
- Holland, Peter. 2000. "Farce." In *The Cambridge Companion to English Restoration Theatre*, edited by Deborah Payne Fisk, 107-126. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hornback, Robert. 2009. *The English Clown Tradition from the Middle Ages to Shakespeare*. Cambridge: D. S. Brewer.
- Howard, Jean E. 1994. *The Stage and Social Struggle in Early Modern England*. London, New York: Routledge.
- Imre, Zoltán. 2003. *Színház és teatralitás. Néhány kortárs lehetőség*. Veszprém: Veszprémi Egyetemi Kiadó.
- Ingram, William. 2009. "Introduction: Early Modern Theatre History: Where We are Now, How We Got Here, Where We Go Next." In *The Oxford*

- Handbook of Early Modern Theatre*, edited by Richard Dutton, 1-15, Oxford: Oxford University Press.
- Johnson, Nora. 2003. *The Actor as Playwright in Early Modern Drama*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jonson, Ben. (1641) 1947. "Timber; or Discoveries." In *The Entire Works. Volume 8. The Poems. The Prose Works*. 559-649. Oxford: Clarendon Press.
- Joseph, B. L. 1951. *Elizabethan Acting*. Oxford: Oxford University Press.
- Katritzky, M. A. 1999. "Performing Arts Iconography." In *Printing Performance. The Iconography of the Performing Arts in Concept and Practice*, edited by Thomas F. Heck, 68-91. New York, Woodbridge, Suffolk: University of Rochester Press.
- Katritzky, M. A. 2007. *Women, Medicine and Theatre, 1500-1750. Literary Mountebanks and Performing Quacks*. Aldershot: Ashgate.
- Keefe, John and Simon Murray. 2007. *Introduction to Physical Theatres. A Critical Reader*, edited by John Keefe and Simon Murray, 1-7. London and New York: Routledge.
- Keenan, Siobhan. 2002. *Travelling Players in Shakespeare's England*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan.
- Keith, Thomas. 1991. Introduction to *A Cultural History of Gesture: From Antiquity to the Present Day*, edited by Jan Bremer and Herman Roodenburg, 1-14. Cambridge: Polity Press.
- Kéry, László. 1964. *Shakespeare vígjátékai*. Budapest: Gondolat.
- Kettlich, Karen. 2007. "'Now mark that fellow; he speaks Extempore': Scripted Improvisation in *The Antipodes*." *Early Theatre* Volume 10, Issue 2: 129-39.
- Kiss, Attila Atilla. 1999. *Betűrés. Posztszemiotikai írások*. deKON-KÖNYVEK 15. Szeged: ICTUS-JATE Irodalomelméleti Csoport.
- Kiss, Attila Atilla. 2007. *Protomodern – Posztmodern: Szemiográfiai vizsgálatok. Ikonológia és műértelmezés* 12. Szeged: JATEPress.
- Kosnoski, Jason. 2010. "Rambling as Resistance: Frederic Law Olmsted, Michel de Certeau, and the Micropolitics of Walking in the City." *Situations: Project of the Radical Imagination* Vol. 2, No. 2: 115-144. Accessed November 2, 2013. <http://ojs.gc.cuny.edu/index.php/situations/article/view/337/810>.
- Kowzan, Tadeusz. 1985. "Theatrical Iconography/Iconology: The Iconic Sign and Its Referent." *Diogenes* 33/53: 53-70.
- Landgraf, Edgar. 2011. *Improvisation as Art: Conceptual Challenges, Historical Perspectives*. New York: The Continuum International Publishing Group.
- Levine, Laura. 1986. "Men in Women's Clothing: Anti-theatricality and Effeminization from 1579 to 1642." *Criticism* 28/2: 121-43.
- Magnat, Virgine. 2002. "Theatricality from the Performative Perspective." *SubStance* Volume 31, Issue 98/99, Number 2/3: 147-66.
- Mann, David. 1990. *The Elizabethan Player*. London, New York: Routledge.
- Markovska, Jasminka. 2008. "Performativity and Theatricality. On the Concepts and Their Use." Conference Paper. Accessed 31 August 2012. <http://www.uio.no/studier/program/estetisk/tyrifjord08/innlegg/markovska.pdf>.
- Maton, Karl. 2008. "Habitus." In *Pierre Bourdieu: Key Concepts*. Edited by Michael Grenfell, 49-66. Acumen Publishing.

- Matuska, Ágnes. 2008. "Masking players, painted sepulchers and double dealing ambidexters' on Duty: Anti-theatricalist Tracts on Audience Involvement and the Transformative Power of Plays." *Sederi* 18: 45-59.
- Matuska, Ágnes. 2010. "Tettetés vagy teremtés? Performancia-kutatás és a valóságmódosítás lehetőségei." *Apertúra* 2010 Summer. Accessed 14 June 2012. <http://apertura.hu/2010/nyar/matuska>.
- Mauss, Marcel. 1934 (1992). "Techniques of the Body." In *Incorporations*, edited by Jonathan Crary and Sanford Kwinter, 455-477. New York: MIT Press, Zone 6.
- Mehl, Dieter. 1969. "Emblems in English Renaissance Drama." *Renaissance Drama* New Series II: 35-57.
- Mulryne, J. R., and Margaret Shrewing, eds. 1997. *Shakespeare's Globe Rebuilt*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nicoll, Allardyce. 1963. *The World of Harlequin*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nine Daies Wonder. Kemps Nine Daies Wonder: Performed in a Daunce from London to Norwich with an Introduction and Notes by the Rev. Alexander Dyce.* (1600) 1840. London: Printed for the Camden Society.
- Nungezer, Edwin. 1929. *A Dictionary of Actors and Other Persons Associated with the Public Representation of Plays in England before 1642*. New Haven, CT: Yale University Press.
- O'Connell, Michael. 2000. *The Idolatrous Eye. Iconoclasm and Theater in Early-Modern England*. New York, Oxford: Oxford University Press.
- Orgel, Stephen. 1965. *The Jonsonian Masque*. Cambridge and Massachusetts: Harvard University Press.
- Orgel, Stephen. 1975. *The Illusion of Power. Political Theater in the English Renaissance*. Berkley and Los Angeles: University of California Press.
- Oroszlán, Anikó. 2008. "'Actors' in 'Barbaresque Mantells'. The Blackness of the Female Performers in Ben Jonson's The Masque of Blackness." In *The Iconology of Gender Volume I*, edited by Attila Kiss and György E. Szőnyi, 269-80. Szeged: JATEPress.
- P. Müller, Péter. 2005. "Város és teatralitás. Terek és szövegek." In *Újabb perspektívák a városkutatásban*, edited by Tímea N. Kovács and Gábor Böhm, 117-29. Budapest: Kijárat Kiadó.
- P. Müller, Péter. 2009. *Test és teatralitás*. Budapest: Balassi Kiadó.
- Pál, József and Edit Újvári, eds. 2001. *Szimbólumtár*. Budapest: Balassi Kiadó.
- Palmer, Daryl W. 1991. "William Kemp's *Nine Daies Wonder* and the Transmission of Performance Culture." *Journal of Dramatic Theory and Criticism* Spring: 33-47.
- Parker, Andrew, and Eve Kosofsky Sedgwick. 1995. "Introduction: Performativity and Performance." In *Performativity and Performance*, edited by Andrew Parker and Eve Kosofsky Sedgwick, 1-18. New York and London: Routledge.
- Parry, Graham. 1981. *The Golden Age Restor'd. The Culture of the Stuart Court, 1603-42*. Manchester: Manchester University Press.
- Peacock, Louise. 2009. *Serious Play: Modern Clown Performance*. Bristol and Chicago: Intellect Books.

- Pikli, Natália. 2013. "The Prince and the Hobby-Horse. Shakespeare and the Ambivalence of Early Modern Popular Culture." *Journal of Early Modern Studies. Volume Two. Shakespeare and Early Modern Popular Culture*: 119-140.
- Pollard, Tanya, ed. 2004. *Shakespeare's Theater. A Sourcebook*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Postlewait, Thomas and Bruce A. McConacnkie, eds. 1989. *Interpreting the Theatrical Pasts. Essays in the Historiography of Performance*. Iowa City: Iowa University Press.
- Postlewait, Thomas. 1989. "Autobiography and Theatre History." In *Theorizing Practice. Redefining Theatre History*, edited by W. B. Worthen and Peter Holland, 248-73. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Postlewait, Thomas. 2003. "Theatricality and Antitheatricality in Renaissance London." In *Theatricality*, edited by Tracy C. Davis and Thomas Postlewait, 90-126, Cambridge: Cambridge University Press.
- Postlewait, Thomas. 2009a. "Eyewitnesses to History: Visual Evidence for Theatre in Early Modern England." In *Oxford Handbook of Early Modern Theatre*, edited by Richard Dutton, 575-606. Oxford: Oxford University Press.
- Postlewait, Thomas. 2009b. *The Cambridge Introduction to Theatre Historiography*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Quips Upon Questions by John Singer, Comedian in the Time of Shakespeare*. (1600) 1875. Edited by Frederick Ouvry. London: Privately Printed.
- Ramshaw, Sara. 2006. "Deconstructin(g) Jazz Improvisation. Derrida and the Law of the Singular Event." *Critical Studies in Improvisation* Vol. 2., No. 1.: 1-19. Accessed 3 September, 2012.
<http://www.criticalimprov.com/article/view/81/188>.
- Raymond, Joad. 2003. *Pamphlets and Pamphleteering in Early Modern Britain*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Reinelt, Janelle. 2002. "The Politics of Discourse. Performativity Meets Theatricality." *SubStance* Volume 31, Issue 98/99, Number 2/3: 201-15.
- Roberts, David. 2002. "Shakespeare, Theatre Criticism, and the Acting Tradition." *Shakespeare Quarterly* Volume 53, Number 3, Fall: 341-61.
- Rosenberg, Marvin. 1968. "Elizabethan Actors: Men or Marionettes?" In *The Seventeenth-Century Stage. A Collection of Critical Essays*, edited by G. E. Bentley, 94-110. Chicago, London: The University of Chicago Press.
- Royce, Jacalyn. 2009. "Early Modern Naturalistic Acting: The Role of the Globe in the Development of Personation." In *Oxford Handbook of Early Modern Theatre*, edited by Richard Dutton, 478-95. Oxford: Oxford University Press.
- Sawyer, Keith R. 2000. "Improvisation and the Creative Process. Dewey, Collingwood and the Aesthetics of Spontaneity." *The Journal of Aesthetics and Art Criticism. Special Issue: Improvisation in the Arts*. Summer, 58/2: 149-161.
- Sawyer, Keith. 2006. *Explaining Creativity. The Science of Human Innovation*. Oxford: Oxford University Press.
- Schechner, Richard. 1985. *Between Theatre and Anthropology*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

- Schechner, Richard. 1992. "A New Paradigm for the Theatre in the Academy." *The Drama Review* 4: 7-12.
- Schechner, Richard. 2002. *Performance Studies: An Introduction*. Second Edition. New York: Routledge.
- Schechner, Richard. 2004. *Performance Theory*. Revised and Expanded Edition with a New Preface by the Author. New York: Routledge.
- Schechner, Richard. 2004. *The Future of the Ritual. Writings on Culture and Performance*. London and New York: Routledge.
- Schilling, Árpád. 2010. "Demokrácia-játszóház." Accessed 18 July, 2007. http://www.komment.hu/tartalom/20100504-velemenyo-osszefugg-a-szinhaz-es-a-demokracia-valsaga.html?cmnt_page=1.
- Shakespeare, William. 1966. *Complete Works*. Edited by W. J. Craig. Oxford: Oxford University Press.
- Shaughnessy, Robert, ed. 2007. *The Cambridge Companion to Shakespeare and Popular Culture*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shepherd, Simon, and Mick Wallis. 2004. *Drama/Theatre/Performance*. Oxfordshire: Routledge, Taylor and Francis Group.
- Sidney, Sir Philip. (1595) 1890. *The Defense of Poesy, otherwise known as An Apology for Poetry*. Edited with Introduction and notes by Albert S. Cook. Boston - New York - Chicago - London: Ginn & Company.
- Simhandl, Peter. 1998. *Színháztörténet*. Translated by Judit Szántó. Budapest: Helikon.
- Skura, Meredith Anne. 1993. *Shakespeare the Actor and the Purposes of Playing*. Chicago, London: The University of Chicago Press.
- Sommer, Moritz. 2012. "Is Everyday Life Best Understood as a Site of Agency or Structural Determination? Assessing De Certeau's Reaction to Foucault." Assessed Essay. London School of Economics and Political Science. Accessed 13 July, 2013. http://www.academia.edu/3400838/Assessing_de_Certeaus_reaction_to_Foucault.
- Southworth, John. 2003. *Fools and Jesters at the English Court*. London: Sutton Publishing.
- Stubbes, Philip. 1583. *The Anatomie of Abuses*. Early English Books Online.
- Swartz, David. 2007. *Culture and Power. The Sociology of Pierre Bourdieu*. Chicago - London: The University of Chicago Press.
- Székely, György. 1990. "Bevezető." In *Magyar Színháztörténet 1790-1873*, edited by Ferenc Kerényi, 7-10, Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Szóke, Annamária. 2000. "Előszó." In *A performance-művészet*, edited by Annamária Szóke, 7-12. Budapest: Artpool - Balassi Kiadó - Tartóshullám
- Szónyi, György Endre. 2003. "The 'Emblematic' as a Way of Thinking and Seeing in Renaissance Culture." *E-Colloquia* 1.1. Accessed 4 October 2013. <http://ecolloquia.btk.ppke.hu/index.php/2003/leader>.
- Tarltón's Jests and News Out of Purgatory: With Notes and Some Accounts of the Life of Tarltón*. (1613) 1844. Edited by J. O. Halliwell. London: Printed for the Shakespeare Society.
- The Cobler of Caunterburie and Tarletons newes out of Purgatorie*. 1987. Edited by Geoffrey Creigh and Jane Belfield. Medieval and Renaissance Texts 3. Leiden: Brill.

- The Return from Parnassus or The Scourge of Simony.* (1606) 1895. Publicly acted by the Students of Saint John's College in Cambridge. Edited by Edward Arber. Westminster: Archibald Constable and Co.
- The Works of Robert Armin, Actor (1605-1609).* 1880. Edited, with Introduction and Notes and Illustrations by Rev. Alexander B. Grosart. Printed for the Subscribers.
- Thomson, Peter. 1997. "Rouges and Rhetoricians: Acting Styles in Early English Drama." In *The New History of Early English Drama*, edited by J. D. Cox and D. S. Kastan, 321-35. New York: Columbia University Press.
- Thomson, Peter. 2000. "The True Physiognomy of a Man: Richard Tarlton and His Legend." In *Shakespeare and His Contemporaries in Performance*, edited by Edward J. Esche, 191-210. Aldershot, Burlington USA, Singapore, Sydney: Ashgate.
- Thomson, Peter. 2004. "Tarlton, Richard (d. 1588)." *Oxford Dictionary of National Biography*. Online edn. Oxford University Press. Accessed 25 July, 2013. doi:10.1093/ref:odnb/26971.
- Toby, Cole and Helen Kirch Chinoy. 1949. *Actors on Acting. The Theories, Techniques and Practices of the World's Great Actors As Told in Their Own Words*. New York: Crown Publishers.
- Tronstad, Ragnhild. 2002. "Could the World Become a Stage? Theatricality and Metaphorical Structures." *SubStance* Volume 31, Issue 98/99, Number 2/3: 216-24.
- Turner, Victor. 1982. *From Ritual to Theatre: The Human Seriousness of Play*. New York: PAJ Publications.
- Van den Berg, Kent T. 1985. *Playhouse and Cosmos. Shakespearean Theatre as Metaphor*. London and Toronto: Associated University Presses.
- Vince, R. W. 1989. "Theatre History as Academic Discipline." In *Interpreting the Theatrical Past. Essays in the Historiography of Performance*, edited by Thomas Postlewait and Bruce A. McConackie, 1-18. Iowa City: University of Iowa Press.
- Wade Soule, Lesley. 2000. *Actor As Anti-character: Dionysus, the Devil, and the Boy Rosalind*. Westport: Greenwood Press.
- Weimann, Robert. 1978. *Shakespeare and the Popular Tradition in the Theatre*. Baltimore, Maryland: The John Hopkins University Press.
- Weimann, Robert. 2000. *Author's Pen and Actor's Voice. Playing and Writing in Shakespeare's Theatre*. Cambridge: Cambridge University Press.
- West, William N. 2008. "Knowledge and Performance in the Early Modern Theatrum Mundi." *metaphoric.de* 14/20: 1-20. Accessed 13 November, 2012. <http://www.metaphorik.de/14/West.pdf>.
- Wickham, Glynne, Herbert Berry, and William Ingram, eds. 2000. *English Professional Theatre, 1530-1660. Theatre in Europe: A Documentary History*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wiles, David. 1981. *The Early Plays of Robin Hood*. Cambridge: D. S. Brewer.
- Wiles, David. 1987. *Shakespeare's Clown. Actor and Text in the Elizabethan Playhouse*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wiles, Timothy J. 1980. *The Theater Event: Modern Theories of Performance*. Chicago: University of Chicago Press.

- Wilshire, Bruce W. 1982. *Role Playing and Identity: The Limits of Theatre as Metaphor*. Bloomington: Indiana University Press.
- Woodfield, Richard. 2002. "Some Reflections on Theatre Iconography." In *European Theatre Iconography*, edited by Christopher Balm, Robert Erenstein and Cesare Molinari, 49-64. Rome: Bulzoni Editore.
- Worthen, W. B. 1984. *The Idea of the Actor. Drama and the Ethics of Performance*. Princeton: Princeton University Press.
- Worthen, W. B. 1995. "Disciplines of Text, Sites of Performance." *The Drama Review* 39.1: 13-28.
- Worthen, W. B. 1998. "Drama, Performativity, and Performance." *PMLA* 113/5: 1093-1107.
- Worthen, W. B. 2003. "Introduction: Theorizing Practice." In *Theorizing Practice. Redefining Theatre History*, edited by W. B. Worthen and Peter Holland, 1-8. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Worthen, W. B. 2004. *Shakespeare and the Modern Force of Performance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yachnin, Paul and Jessica Slights. 2009. Introduction to *Shakespeare and Character. Theory, History, Performance, and Theatrical Persons*, edited by Paul Yachnin and Jessica Slights, 1-18, New York: Palgrave Macmillan.
- Zarrilli, Philip B. et. al. 2001. *Theatre Histories: An Introduction*. New York and London: Routledge.

A disszertációval kapcsolatos publikációk

- 2013 **„Iszákos a nevünk, s utána a disznó cím is ragad még”. A reneszánsz színész és a részegség.**
Literatura 2013/2, pp. 155-161.
- 2012 **The Iconography of Renaissance Playing – Rules and Violators.**
In Kérchy Anna – Szőnyi György Endre szerk. *The Iconology of Law and Order* (Szeged: Szegedi Egyetemi Kiadó), pp. 99-110.
- 2011 **„What’s in a Name?” Johnny English és az angol reneszánsz komikus hagyomány”.**
Apertúra 2011 nyár, hozzáférés:
http://apertura.hu/2011/nyar/oroszlán_whats_in_a_name_johnny_english_es_az_angol_reneszansz_komikus_hagyomany
- 2010 **Társadalmi performansz, színházi felelősség**
Apertúra 2010 nyár, hozzáférés:
<http://www.apertura.hu/2010/nyar/oroszlán>
- 2008 **Stílus és test. A koramodern angol színész a színháztudományban.**
Apertúra 2009 tél, hozzáférés: <http://apertura.hu/2009/tel/oroszlán>

- 2008 „’Actors’ in ’Barbaresque Mantells’. The Blackness of the Female Performers in Ben Jonson’s *The Masque of Blackness*”.
In Kiss Attila – Szőnyi György Endre szerk. *The Iconology of Gender I. Traditions and Historical Perspectives* (Szeged: Szegedi Egyetemi Kiadó), pp. 269-281.
- 2006 **The Great Pretender: The Transformations of Will Kemp.**
In Kathleen E. Dubs szerk. “Now you see it, now you don’t.” *Hiding and Revealing in Text and in Performance [Papers from the 2004 HUSSDE Conference]* (Piliscsaba : Pázmány Péter Catholic Univ.), pp. 245-250
- 2005 „O Showes! Showes! Mighty Showes!” Látvány és színészi játék Madách Imre *Az ember tragédiája* 2002-es nemzeti színházi előadásában.
Filológiai Közöny 2005/1-2, pp. 86-95.
- 2005 „’Actors in Barbaresque Mantells’. The Blackness of the Female Performers in Ben Jonson’s *The Masque of Blackness*”.
In *The AnaChronist*, Vol. 11, pp. 23-38.
- 2003 **Mikor víg a játék? A komédiás sikertelensége a *Lóvátett lovagokban*.**
In Géher István – Kiss Attila Atilla szerk. *Az értelmezés rejtett terei. Shakespeare tanulmányok* (Budapest: Kijárat Kiadó), pp. 9-29.

A disszertációval kapcsolatos konferencia-előadások

- 2012 **25 éves a színházi képzés a Pécsi Tudományegyetemen – konferencia, PTE, Pécs, Irodalom és Művészetek Háza**
A reneszánsz színész „méltóságáról” – korabeli elméletek a jelenlétről
- 2011 „Jágónak III.” Shakespeare Konferencia, Szeged
What’s in a Name? English John vs. Johnny English
- 2009 „Jágónak II” Shakespeare Konferencia, Szeged
Színészmeghatározások és metaforák Shakespeare színházában
- 2009 **Színháztudományi Műhelykonferencia, Pécs, Modern Magyar Irodalom Tanszék**
A reneszánsz színjátszás elméletei
- 2008 **The Iconology of Law and Order, Szeged, Magyarország**
The Iconography of Renaissance Playing – Rules and Violators

- 2008 **'Mozgásban' Irodalomtudományi PhD konferencia, Debrecen, Magyarország**
 „A színésznek állapota kritikus állapot”. Játék, karakter és azonosulás a predramatikus és a posztdramatikus színházban
- 2006 **Shakespeare and His Collaborators Over the Centuries, Brno, Cseh Köztársaság**
 Shakespeare's Experimental Theatre in the 20th Century
- 2005 **HUSSE 7. Conference, VE, Veszprém, Magyarország**
 The Theatricality of the Masque in Shakespeare's *Henry VIII*
- 2004 **HUSSDE 2. Conference, "Now you see it, now you don't." Hiding and Revealing in Text and in Performance. PPKE, Piliscsaba, Magyarország**
 The Great Pretender: The Transformations of Will Kemp
- 2003 **The Iconography of Gender, Szeged, Magyarország**
 „Actors in Barbaresque Mantells”. The Blackness of the Female Performers in Ben Jonson's *The Masque of Blackness*
- 2003 **XXVI. OTDK Veszprém**
 „Mikor "víg a játék"? A komédiás sikertelensége a *Lóvátett lovagokban*”
 [Harmadik helyezés]